

2001-02-28

Ny minerallag måste stärka markägarnas ställning

En ny minerallagstiftning måste stärka markägarnas ställning. Att fortsatt prioritera gruvnäringen är inte acceptabelt, framhålls från Södra.

Södra lämnar synpunkter på betänkandet "Minerallagen, markägarna och miljön" och den aktualitet som nuvarande lagstiftning och Minerallagsutredningen fått i södra Sverige. Södra har valt att kommentera de delar av utredningens förslag som är särskilt relevanta för Södras medlemmar, 34 000 skogsbrukare i södra Sverige.

Sammanfattning av Södras synpunkter:

- Södra välkomnar utredningens förslag om en förändring av minerallagstiftningen i syfte att stärka markägarnas ställning.
- Lagstiftningen kommer även fortsättningsvis att prioritera gruvnäringen framför markägarna, om förslagen verkställs. Detta finner vi oacceptabelt.
- Det samhällsekonomiska värdet av det enskilda brukandet av jord- och skogsfastigheter lyfts inte fram i tillräcklig utsträckning, varför de negativa effekterna på fastighetsvärdet i berörda områden genomgående underskattas.
- Tillträde till mark för undersökning, prospektering och mineralutvinning ska i första hand ske genom frivilliga upplåtelser där förhandling om avtal sker på kommersiella villkor mellan två jämbördiga parter, markägare och prospektör.
- Förslaget om att tillåta mineralletning på annans fastighet enligt allemansrätten avvisas bestämt.
- Vid en förhandling om tillträde till mark för undersökning måste en överenskommelse omfatta allt intrång, förtydligande krävs när det gäller bland annat trädfällning och framförande av motorfordon.
- Den tid som en markägare har för att reagera på prospektörens slutbud i samband med ansökan om undersökning ska vara minst fyra veckor.
- Förslaget om att likställa undersökningstillstånd med nyttjanderätt avvisas.
- Ett undersökningstillstånd ska gälla tre år, med maximal förlängning i tre år om synnerliga skäl föreligger.
- Prisförändringar på fastigheter som belastas med undersökningstillstånd och outnyttjade bearbetningskoncessioner måste kompenseras till sitt fulla värde.
- En bearbetningskoncession ska begränsas till tio år om inte markägare och prospektör kommer överens om annat. Ersättning ska utgå intill markanvisning sker som kompenserar intrånget.
- Utredningens förslag om att markägaren ska ges möjlighet att begära inlösen av sin fastighet efter tio år ska i stället vara fem år. Värdet ska beräknas motsvarande tiden före det att undersökningstillståndet beviljats.
- Markägare ska ha rätt till förtida inlösen av hela eller delar av fastigheten om markanvisning och brytning sker innan fem år gått.
- Södra tillstyrker förslag om gruvavgift som en möjlighet för markägare att få del i värdet av den brutna malmen, men anser att den föreslagna nivån två promille är helt otillräcklig. Nivån på gruvavgiften måste i första hand förhandlas fram mellan parterna men en miniminivå bör fastställas i lagen, utan begränsning uppåt.

- Bergsstaten ska separeras från SGU där uppgiften som en fristående prövningsinsatans tydliggörs. En integrering av Bergsstaten med en länsstyrelse i vardera norra och södra Sverige bör prövas för att öka den regionala förankringen.

Södra har inhämtat synpunkter från sina skogsbruksområden med särskild betoning på Blekinge, Kronoberg och Skåne eftersom nuvarande minerallag där tillämpas på ett iögonfallande sätt. Intresset från skogsägarna har varit stort.

- Utredningen har i flera avseenden lämnat förslag som helt eller delvis stärker markägarnas rättigheter och tillmötesgår kraven på ökad information. Det är naturligtvis bra, för företag, miljö och människorna på landsbygden, säger Lars-Eric Åström, styrelseordförande i Södra.

- Samtidigt vill vi med kraft understryka att utredningen i väsentliga delar inte förmått ge förslag som ökar markägarnas inflytande och möjligheter att påverka koncessionstider och rimliga ersättningar. Det innebär att markägarnas ställning skulle bli fortsatt svag i förhållande till exploateringsintressena. Det är långsiktigt avgörande om detta kan förändras i den fortsatta processen.

.....
Ytterligare information: Lars-Eric Åström, styrelseordförande i Södra, 0470 – 89 000.

Fotnot: Utredningen Minerallagen, markägarna och miljön är SOU 2000:89
Dnr N2000/7740/ESB.